

Nr. 27533/DSDRP/21.04.2015

Doamnei Maria Nicoleta ANDREESCU
Director executiv
Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki
Str. Nicolae Tonitza nr. 8A
Sector 3 București

Stimată doamnă director executiv,

Urmare adresei dumneavoastră prin intermediul căreia ne supuneți atenției Raportul APADOR-CH realizat în urma vizitei efectuată la Penitenciarul Arad, vă comunicăm următoarele:

1. Cu privire la cutia cu prezervative amplasată în apropierea cabinetului medical care la momentul vizitei era goală fiind umplută de către angajații acestui compartiment în prezența reprezentanților APADOR-CH.

În anul 2014 au fost acordate **373** vizite intime, din care **347** cu durata de 2 ore și **26** cu durata de 48 ore. Având în vedere faptul că zilnic acest tip de vizită se acordă în 4 serii stocul de prezervative se epuizează relativ rapid deoarece persoanele care beneficiază de vizită intimă au posibilitatea de a beneficia de un număr nelimitat de astfel de materiale de protecție care se află și pot fi luate atât din cutia instalată lângă cabinetul medical cât și din incinta camerei intime. La epuizarea stocului disponibil, acesta este împrăștiat prin grija personalului medical.

2. Referitor la plângerile deținuților la adresa cadrelor de penitenciar și refuzurilor de hrană, în urma discuției purtate cu judecătorul de supraveghere.

În anul 2014 au fost 22 de refuzuri de hrană din care 14 au aparținut aceluiași deținut. Deși au existat două situații în care au fost inițiate plângeri la adresa unor angajați ai Penitenciarului Arad, adresate organelor judiciare, acestea nu s-au confirmat.

3. Dotarea membrilor echipei operative speciale precum și la numărul intervențiilor efectuate de către membrii acestei structuri.

Membri Echipei Operative Speciale au obligația de a avea echipamentul asupra lor, permanent, pe timpul îndeplinirii atribuțiilor de serviciu.

Menționăm faptul că numerele de identificare sunt aplicate pe vesta multifuncțională, respectiv pe casca de protecție, echipament purtat permanent pe toata durata executării serviciului.

De asemenea precizăm faptul că membrii Echipei Operative Speciale nu sunt dotați cu spray paralizant, doar cu spray cu efect iritant lacrimogen.

Conform Manualului privind structurile asociate pentru măsuri de securitate specială, constrângere și control, precum și pentru utilizarea mijloacelor și tehnicilor de imobilizare, Volumul I – Siguranță Personală, aprobat prin decizia nr. 429/08.04.2011 a

directorului general al ANP, **personalul care asigură supravegherea persoanelor private de libertate are asupra sa în timpul executării serviciului** cheile de la încăperile din cadrul secției; stație emisie-recepție; baston de cauciuc/tonfă; 1 pereche cătușe metalice; dispozitiv individual de alarmare și avertizare în caz de pericol și spray iritant – lacrimogen. Prin urmare personalul de supraveghere nu este dotat cu grenade lacrimogene.

Sprayul iritant – lacrimogen (pulverizatorul de mână) se utilizează atunci când tehnicile de imobilizare și folosirea bastonului de cauciuc (tonfa) nu au dat rezultate, de regulă asupra grupurilor de persoane, dar pot fi folosite și în situații individuale, după caz.

Înainte de folosirea mijloacelor iritant lacrimogene se somează. Nu se somează atunci când pulverizatorul de mână este utilizat în scop de autoapărare și nu există timpul necesar pentru aceasta.

Pulverizatorul de mână conține substanțe care au efecte iritante asupra ochilor și organelor olfactive (produc senzația de corp străin în ochi, usturime, greutate respiratorie, strănut etc.). Efectele persistă 15-30 de minute.

Pulverizatorul se folosește de la o distanță de minim 40-50 cm, până la o distanță de maxim 3-5 m (în funcție de model), iar când este folosit în spații închise personalul va purta măști de protecție, cu excepția cazurilor când pulverizatorul de mână este folosit în scop de autoapărare. Substanța activă se pulverizează în direcția agresorului, astfel încât să își producă efectul scontat, evitându-se pe cât posibil pulverizarea direct în ochii acestuia.

Grenadele de mână cu gaze iritant lacrimogene se utilizează doar de către membrii structurilor asociate pentru securitate specială, constrângere și control, de regulă, în intervenția necesară soluționării incidentelor critice sau în cazuri speciale de tulburare gravă a ordinii în locul de deținere. Se evită utilizarea mijloacelor iritant lacrimogene împotriva:

- minorilor;
- femeilor cu semne vizibile de sarcină;
- persoanelor cu afecțiuni respiratorii, dacă se cunosc date despre acestea.

Din verificările efectuate reiese faptul că în anul 2014 la Penitenciarul Arad au avut loc un număr de 12 incidente operaționale (*10 până la data vizitei comisiei*) în care a fost necesară intervenția echipei operative speciale în conformitate cu prevederile legale.

4. Cu privire la afirmațiile unor deținuți care consideră că prețurile de la magazinul penitenciarului sunt ridicate, iar calitatea produselor este slabă.

Prețurile practicate de societatea comercială care deservește unitatea fac obiectul unui studiu de piață care se efectuează lunar de către o comisie stabilită de către directorul penitenciarului, iar punctual, dacă este cazul, societatea este notificată în vederea alinierii prețurilor conform prețurilor practicate pe piața locală, societatea comercială având obligația de a proceda la reducerea acestora.

Aprovizionarea punctului comercial este efectuată astfel încât să existe permanent o diversitate și o cantitate suficientă de produse, acestea fiind păstrate în conformitate cu măsurile igienico-sanitare în vigoare, punctul comercial având dotări care asigură păstrarea produselor la temperaturi scăzute (frigidere, vitrine frigorifice);

În Penitenciarul Arad, deținuții au posibilitatea de a efectua cumpărături de două ori în cursul fiecărei săptămâni, astfel, comenzile efectuate sunt onorate în cel mai scurt timp, iar bunurile alimentare comandate sunt păstrate perioade scurte de timp în condiții optime din punct de vedere igienico-sanitar.

5. Referitor la afirmațiile unor deținuți care sunt nemulțumiți de modul în care sunt încadrați la grad sporit de risc considerând ca această modalitate este folosită de către conducerea penitenciarului ca modalitate de intimidare.

Membrii comisiei au discutat cu deținuții anume solicitați, în condiții de confidențialitate, fără prezența personalului. Riscul pentru siguranța penitenciarului pe care îl prezintă persoanele condamnate este determinat de potențialul acestora de a periclita siguranța misiunilor desfășurate de administrația penitenciară, în interiorul sau exteriorul locului de deținere, respectiv de a pune în pericol viața, integritatea corporală ori sănătatea personalului sau a altor persoane, de a afecta în mod direct sau indirect siguranța comunității. Includerea deținuților în categoria celor care prezintă risc pentru siguranța penitenciarului nu reprezintă o sancțiune disciplinară, ci constituie o măsură administrativă de prevenție adoptată de administrația locului de deținere, în vederea menținerii unui climat de siguranță. Printre criteriile legale care sunt luate în considerare la stabilirea riscului pe care îl prezintă persoana condamnată pentru siguranța penitenciarului se numără și evadarea ori părăsirea locului de muncă în prezenta pedeapsă sau în pedeapsa anterioară. Procedura de includere a unui deținut în categoria celor care prezintă risc pentru siguranța penitenciarului are loc în conformitate cu prevederile art. 93² din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 275/2006 și nu arbitrar ca modalitate de intimidare de către conducerea penitenciarului așa cum susțin unii deținuți.

Deținutul vizat a fost inclus în categoria deținuților care prezintă risc pentru siguranța penitenciarului de către Comisia de specialitate din Penitenciarul Timișoara tocmai pentru părăsirea punctului de lucru.

6. Cu privire la afirmațiile unor deținuți care s-au plâns de faptul că sunt hărțuiți de cadre prin amenințarea cu întocmire de rapoarte de incident sau chiar cu bătaia pentru diverse fapte minore.

Comportamentul profesional al cadrelor unității în relațiile cu deținuții este în deplină concordanță cu standardele prevăzute în art.6. pct. 2 și art. 11 din O. M. J. 2794/C din 8 octombrie 2004 pentru aprobarea „Codului deontologic al personalului din sistemul administrației penitenciare” cu respectarea cerințelor de securitate, siguranță și disciplină. De asemenea, vă asigurăm asupra faptului că respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, a celor prevăzute de Constituția României și de celelalte acte normative, precum și normele de conviețuire socială, specifice mediului penitenciar, reprezintă fundamentul activității desfășurate în Penitenciarul Arad.

În toate situațiile care au necesitat rezolvarea unor probleme ale deținuților din custodia Penitenciarului Arad, corespunzător competențelor, personalul a adoptat o atitudine profesionistă și a depus toate eforturile necesare pentru rezolvarea lor conform prevederilor legale.

Indiferent de situație, în relaționarea cu deținuții personalul folosește un ton adecvat, normal fără a lovi sau amenința deținuții. Rapoartele de incident se întocmesc deținuților pentru săvârșirea de abateri disciplinare, iar atragerea atenției unui deținut de a respecta obligațiile legale pe care le are pe timpul detenției nu este o amenințare sau o încercare de intimidare.

De asemenea amintim noua abordare în reglementarea sancțiunilor disciplinare. Astfel, în art. 217 – 219 din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013 au fost stabilite ce fel de sancțiuni disciplinare pot fi aplicate atunci când sunt comise abateri disciplinare ușoare, grave sau foarte grave, iar în art. 225 sunt stabilite criteriile de individualizare a sancțiunii disciplinare, după cum urmează:

a) împrejurările și modul de comitere a abaterii disciplinare, precum și mijloacele folosite;

b) gradul de afectare a conviețuirii normale din penitenciar ori a siguranței acestuia;

- c) natura și gravitatea rezultatului produs ori a altor consecințe ale abaterii disciplinare;
- d) motivul săvârșirii abaterii disciplinare și scopul urmărit;
- e) natura și frecvența abaterilor disciplinare comise anterior;
- f) atitudinea deținutului după săvârșirea abaterii și în timpul procedurii disciplinare;
- g) manifestarea unei evidente agresivități sau violențe care afectează în mod grav conviețuirea normală din penitenciar, precum și siguranța acestuia;
- h) nivelul de educație, vârsta și starea de sănătate.

De asemenea, există obligația ca în cuprinsul hotărârii comisiei de disciplină să se facă mențiuni cu privire la modul de apreciere a criteriilor menționate, astfel încât sancțiunea disciplinară să fie temeinică și legală.

7. Situația deținutului care susține faptul că din anul 2007 și până în prezent este cazat individual în camera de deținere precum și faptul că acesta dorește să participe la cursurile de instruire școlară și să fie cazat împreună cu alți deținuți în camera de deținere.

Deținuții încadrați în categoria celor care prezintă risc pentru siguranța penitenciarului de regulă sunt cazați individual, dar pot fi cazați și în comun conform categoriei din care fac parte. În situația în care aceștia prezintă un pericol datorită comportamentului pentru siguranța altor deținuți, sunt cazați individual, iar administrația penitenciarului ia măsuri stricte de pază și supraveghere atât în interiorul cât și în exteriorul penitenciarului, precum și măsuri stricte de separațiune. Deținutul cazat în cadrul secției de maximă siguranță E8A. 8 este încadrat în categoria celor care prezintă risc pentru siguranța penitenciarului. Acesta este cazat individual deoarece:

- în unele perioade de timp din prima parte a executării pedepsei (2001-2002), acesta s-a conformat regulamentului de ordine interioară și dispozițiilor primite, s-a încadrat în programul zilnic, fapt pentru care a fost recompensat de 2 ori cu suplimentarea drepturilor la pachet și vizită. Cu toate acestea, conduita adoptată pe parcursul executării pedepsei a fost neregulamentară. A relaționat necorespunzător cu personalul unității și celelalte persoane private de libertate, astfel încât a săvârșit repetate abateri disciplinare pentru care a fost sancționat disciplinar de 8 ori pentru abateri săvârșite cu violență (de 7 ori împotriva altor deținuți și o dată împotriva personalului) precum și pentru autoagresiune și nerespectarea regulamentului de ordine interioară.

- nu a participat la activități lucrative din motive obiective.
- deținutul figurează în evidențele medicale cu anumite afecțiuni.
- a participat rar la activități sportive, nu a manifestat interes față de activitățile culturale - educative organizate în cadrul secției de deținere. A beneficiat de consiliere psihologică în vederea prevenirii comportamentului auto și heteroagresiv.

- din informațiile desprinse din observația directă și participativă asupra comportamentului, convorbirile cu personalul de penitenciar precum și analiza documentelor pe care le deținem, condamnatul prezintă decompensări severe auto și heteroagresive pe fondul unei lăbilități emoționale accentuate, instabilitate comportamentală, tulburări grave de percepție și confuzie spațio-temporală, manifestând periodic, în detenție, episoade de tip schizofrenic.

8. Cu privire la deținutul care afirmă că în luna ianuarie 2014 a fost bătut de echipa operativă specială pentru că a aprins lumina în cameră și a dorit să pună corespondența în cutia poștală, precizăm:

Conducerea ANP a dispus efectuarea unei anchete la Penitenciarul Arad. În urma verificărilor efectuate au fost dispuse, printre altele, următoarele măsuri:

- *Reinstruirea personalului operativ în ceea ce privește consemnările în procesele verbale de predare-primire a serviciului, de către șefii de tură,*

supraveghetori și șefi subgrupe intervenție, în ceea ce privește producerea incidentelor operaționale și modul de rezolvare a lor.

- Consemnarea audiențelor persoanelor private de libertate în registre de către directorii adjuncți cât și șefii de servicii.

- Reinstruirea personalului medical și consemnarea în procesele verbale de predare-primire serviciu, nume și prenume cât și evenimente – urgențe și incidente operaționale produse, cele constatate și măsuri luate pe linie medicală, totodată consemnarea în registrul de consultații, ora la care a fost consultat.

- Întocmirea referatului medical și înaintarea către director, în situația constatării a urmelor de violență sau dacă persoanele private de libertate acuză violențe, conform art. 72 din Legea nr. 254/2013.

- Întocmirea de către personalul medical a unei note cu deținuții care refuză tratamentul psihiatric și comunicarea către medicul psihiatru și directorul unității despre acest fapt.

- Transmiterea Notei de constatare conducerii Penitenciarului Arad, pentru remedierea neajunsurilor constatate de echipa de control și punerea în aplicare a măsurilor dispuse de conducerea ANP;

- Atenționarea medicului unității pentru superficialitate manifestată în legătură cu atribuțiile de serviciu;

- Constituirea unui grup de lucru la nivelul ANP pentru elaborarea unei proceduri cu privire la modul de acțiune al personalului din sistemul penitenciar în cazul constatării (de către personalul medical) a urmelor de violență produse ca urmare a unor incidente înregistrate la nivelul unităților subordonate ANP, precum și la completarea documentelor;

În funcție de evenimentele produse în sistemul penitenciar românesc, Administrația Națională a Penitenciarelor va reaminti personalului faptul că tortura sau orice altă formă de pedeapsă ori tratament degradant sau inuman sunt absolut interzise și nu pot fi tolerate în nicio circumstanță, în caz contrar dispunându-se măsuri în consecință.

De asemenea subliniem faptul că în perioada imediat următoare va fi demarată pregătirea profesională, pe anul 2015, în modul descentralizat, cu membrii structurilor de intervenție, prilej cu care va fi prezentată și tema referitoare la **Dreptul persoanelor private de libertate la integritate fizică și morală.**

Pentru eliminarea oricăror deficiențe în ceea ce privește gestionarea incidentelor precum și pentru asigurarea unei intervenții legale și eficiente, Administrația Națională a Penitenciarelor a transmis unităților subordonate să aibă în vedere următoarele aspecte:

- ❖ Membrii structurilor asociate pentru măsuri de securitate specială, constrângere și control acționează prin intervenție planificată **doar pentru descurajarea și soluționarea incidentelor operaționale și critice** care se produc în unitățile subordonate Administrației Naționale a Penitenciarelor. Toate acțiunile membrilor structurilor specializate sunt înregistrate video.

S-a atras atenția că aceste structuri au fost organizate și constituite pentru garanția unei intervenții profesioniste în soluționarea incidentelor, urmărindu-se strict prevenirea și eliminarea eventualelor/posibilelor abuzuri, prin ținerea unei evidențe strictă a acțiunilor acestora prin următoarele documente:

- registrul de evidență a membrilor structurilor asociate pentru măsuri de siguranță specială, constrângere și control (conține: data și ora ridicării materialelor, numărul de identificare al căștii de protecție, funcția deținută precum și rolul avut în intervenție);
- plan de intervenție
- raportul personalului specializat în soluționarea incidentelor prin intervenție planificată care va utiliza/a utilizat mijloacele și/sau tehnicile de imobilizare.

În cadrul acțiunilor de intervenție se impune ca:

- acțiunile de intervenție ale structurilor de intervenție să se execute sub comanda ofițerului responsabil de zonă sau a persoanei desemnate să gestioneze incidentul apărut;
- ca membrii personalului care acționează să fie dotați corespunzător tipului de incident la care au fost solicitați să intervină. Aceștia vor purta **obligatoriu**: casca de protecție cu numărul de identificare alocat pentru fiecare membru al structurii de intervenție și ambele ecusoane de identificare;
- toate acțiunile întreprinse asupra deținuților să respecte principiul proporționalității și gradualității față de incidentul apărut și să înceteze în mod obligatoriu atunci când situația este sub control;
- de fiecare dată să se întocmească documentele ce vor fi incluse în dosarul de incident;

Din luna februarie 2014, fiecare incident produs în unitățile subordonate ce a implicat intervenția planificată pentru soluționare și, implicit, folosirea mijloacelor de imobilizare, a fost transmis la ANP împreună cu documentele întocmite și imaginile video surprinse în mod obligatoriu în astfel de cazuri, a fost analizat cu atenție de către ofițerii specialiști desemnați, în funcție de regiunea geografică atribuită. Concluziile și măsurile dispuse în urma analizei de caz au fost materializate în note interne, supuse aprobării directorului general al Administrației Naționale a Penitenciarelor și transmise în toate unitățile penitenciare, pentru remedierea disfuncțiilor constatate și stabilirea unei bune practici unitare la nivel sistemic în ceea ce privește gestionarea incidentelor operaționale prin intervenție.

Astfel, până în prezent, după analiza celor 44 de intervenții planificate s-a dispus în 3 cazuri sesizarea comisiilor de disciplină împotriva personalului care a acționat neregulamentar și s-au transmis unităților subordonate 21 de adrese de informare (17 în anul 2014 și 4 în anul 2015) cu privire la măsurile care în mod necesar trebuie luate pentru a se asigura o soluționare a incidentelor, în conformitate cu dispozițiile legii.

Cu aleasă considerație,

Chestor de penitenciare Claudiu Cătălin BEJAN
Director general
Administrația Națională a Penitenciarelor

